

Ключевые слова: коммуникативная деятельность, методы формирования коммуникативной деятельности, система коммуникативных заданий и упражнений.

Annotation

System of methods of formation of communicative activity of students at the faculty of foreign philology is founded and presented in the article. Their use will help to create optimal conditions for the acquisition of future foreign language teachers the necessary experience of the communication, the development of their communication skills.

Keywords: communicative activity, methods of formation of communicative activities, a system of communicative tasks and exercises.

УДК 81'271: 303.623

Френкель О.

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ ІНТЕРВ'Ю ЯК ТИПУ КОМУНІКАЦІЇ: ПОРТРЕТНЕІНТЕРВ'Ю

Актуальність теми зумовлена підвищенням інтересом науковців до недостатньо опрацьованої проблеми мовленнєвих жанрів (далі скорочено МЖ) у дискурсі засобів масової інформації.

Мета статті полягає у змістовному аналізі підходів як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістичних шкіл щодо розуміння теорії МЖ, використовуючи досвід яких спробуємо представити власне розуміння ієрархічної системи МЖ, визначивши у них жанрове положення інтерв'ю та його різновиду – портретного інтерв'ю.

У процесі опрацювання даної теми ми опиралися на наукові роботи таких провідних дослідників у галузі теорії МЖ, як М. М. Бахтін, В. В. Демент'єв, Анна Вежбицька, Ф. С. Бацевич, а також лінгвістів, які безпосередньо займалися типологією жанру інтерв'ю, а саме В. В. Сиченкова, І. Ю. Капичникової, М. І. Шостак.

Неабияка зацікавленість науковців розробленням теорії МЖ спричинила появу в 70-80-х роках ХХ століття якісно нової дисципліни у галузі лінгвістики, покликаної розглядати мовленнєву діяльність людини як своєрідну сукупність МЖ [6]. Основоположником нового напрямку лінгвістичних досліджень справедливо вважається російський учений М. М. Бахтін [1].

На позначення нової дисципліни були введені декілька термінів, такі як *генристика*, *жанроведення* і *лінгвістична генологія*. Перші два терміни були запроваджені саратівськими вченими в якості синонімічних понять, але у зв'язку із тенденцією до їх розмежування з точки зору лінгвістичного підходу до розуміння теорії МЖ (генристика) та прагматичного (жанроведення) їх почали розрізняти як два окремі терміни. Лінгвістичну генологію пов'язують із науковою діяльністю польської дослідниці Анни Вежбицької [6].

Оскільки нас цікавить дискурс засобів масової комунікації як потужний засіб впливу на людську свідомість, зосередимо увагу на найбільш уживаному серед його жанрів – жанру інтерв'ю. У вітчизняній теорії журналістики концепція інтерв'ю розглядалася переважно з точки зору метода. Методом інтерв'ю цікавилися такі провідні науковці, як М. І. Шостак, Т. В. Шуміліна, С. О. Белановський. Жанрове положення інтерв'ю в галузі журналістики досліджували В. В. Сиченков, О. О. Тертичний, Є. І. Пронін, М. М. Лукіна, М. П. Подолян. Прагматиці, стилістиці і семантиці інтерв'ю присвятили свої праці Г. П. Апалат, Н. А. Заїгірна, О. М. Сак. Окремі його різновиди розглядали І. Ю. Капичникова, О. В. Шевчук, К. Г. Ларіна.

Не дивлячись на різноманітність жанрових класифікацій у різних сферах комунікації, спробуємо визначити позицію жанру інтерв'ю у системі МЖ. Хоча й важко знайти вичерпну жанрову типологію, яка б охопила усі аспекти досліджуваного питання, спробуємо звернутися до класичного розуміння поняття в галузі лінгвістики та знайти точки дотику з теорією журналістики.

Зокрема, російський філолог М. М. Бахтін запропонував розрізняти за формою реалізації мовлення *усні* й *писемні* МЖ, співвідносячи їх із *первинними* і *вторинними* МЖ [2, с. 71]. *Первинні жанри* належать до нижнього, побутового рівня щоденної комунікації (наприклад, балаканина, сварка тощо). *Вторинні жанри* становлять верхній рівень мовленнєвого простору й тяжіють до публічних та офіційних видів комунікації [7, с. 19]. Вторинні (складні) МЖ виникають в умовах більш складного й відносно високорозвинutoго і культурного спілкування, переважно письмового. У своїх підготовчих матеріалах М. М. Бахтін також згадував про *діалогічні* та *монологічні* МЖ, але серйозно не обґрунтував їх [2, с. 71]. Крім того, за ступенем відкритості виділяють *публічні* й *непублічні* жанри мовлення, за характером стосунків учасників комунікації – *офіційні* та *неофіційні* [5].

Враховуючи вищезазначене, інтерв'ю можна визначити як вторинний жанр масової комунікації, який носить публічний характер з елементами офіційних чи неофіційних стосунків в залежності від характеру взаємин між учасниками спілкування.

Типологією жанру інтерв'ю займалися такі відомі вчені-лінгвісти, як Є. І. Голанова, М. Галлер,

В. В. Сиченков, І. Ю. Капичникова, М. І. Шостак, М. К. Бармакулов, І. П. Лисакова, К. А. Беляєва.

Більш-менш складну класифікацію запропонував В. В. Сиченков:

1) *інформаційні види інтерв'ю* (звіт про зустріч, інтерв'ю-думка, інтерв'ю-анкета, інтерв'ю-репортаж); 2) *аналітичні види інтерв'ю* (аналітичне, бесіда на тему); 3) *художньо-публіцистичні види інтерв'ю* (статистичне, інтерв'ю-замальовка, інтерв'ю-портрет) [8, с. 112]. Запропонована класифікація перегукується із класичним розумінням жанрів у теорії журналістики, яка диференціює їх за метою впливу на аудиторію, широтою висвітлення реальності, виразно-образотворчими засобами, у зв'язку з чим розрізняються три види: *інформаційні* (новина, замітка, інтерв'ю, бесіда, репліка, коментар, репортаж, звіт), *аналітичні* (стаття, рецензія, огляд, кореспонденція) та *художньо-публіцистичні* (нарис, фейлетон, памфлет) [3, с. 65].

Хоча за основу ми обрали саме типологію вищезгаданого науковця, все одно дотримуємося думки, що й такий поділ жанрів слід вважати умовним, оскільки жанри виявилися настільки рухливими, що спостерігається їхня міграція з однієї групи в іншу. Тому, не зважаючи на той факт, що інтерв'ю відносять до інформаційних жанрів, портретне інтерв'ю виходить за рамки інформаційності та межує з аналітичними жанрами [4]. Отже, портретне інтерв'ю можна визначити як комплексний МЖ діалогічного типу дискурсу, який спрямований на розкриття своєрідного характеру співрозмовника з метою створення його психологічного портрету. Комплексним досліджуваний вид інтерв'ю вважається тому, що, відносячись, перш за все, до художньо-публіцистичного жанру, він вбирає в себе елементи як інформаційних, так і аналітичних різновидів: у першого – запозичує традиційну для інтерв'ю функцію інформування аудиторії стосовно останніх подій із життя співрозмовника; згідно з другим – передбачає подальший аналіз аудиторією одержаної інформації і, таким чином, створення певного образу як журналіста, так і респондента.

Висновки. Не зважаючи на різноманітні підходи до проблеми типологічної класифікації МЖ загалом та видів інтерв'ю зокрема, ми спробували представити власне розуміння цієї проблематики, беручи до уваги класичні й новітні погляди. Це, в свою чергу, дало змогу окреслити не лише місце інтерв'ю і його різновиду, портретного інтерв'ю, у системі МЖ, а й визначити сутність понять. Складність виведення досконалої типологічної системи, яка б охопила всі особливості досліджуваного жанру, зумовлена його багатофункціональністю. Не дивлячись на традиційне віднесення інтерв'ю до класу інформаційних жанрів, портретне інтерв'ю набуває рис і аналітичних жанрів, оскільки передбачає подальший процес переосмислення в аудиторії образу представленої особистості.

Як найбільш поширений жанр дискурсу засобів масової інформації, портретне інтерв'ю залишається відкритим для наукових пошуків у сфері комунікативної, гендерної лінгвістики та прагматичних досліджень.

Використана література:

1. *Бахтин М. М.* Проблема речевих жанров / М. М. Бахтин // Собрание сочинений. – Т. 5. – Работы 1940-х – начала 1960-х годов. – М. : Русские словари, 1997. – С. 159-206.
2. *Бацевич Ф. С.* Вступ до лінгвістичної генології / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2006. – 248 с.
3. *Ворошилов В. В.* Журналістика : підручник. – СПб. : Вид-во Михайлова В. А., 1999. – 304 с.
4. *Інтерв'ю в системі жанрів / Режим доступу :* http://reff.net.ua/31739-Interv_yu_v_sisteme_zhanrov.html
5. *Колианский Г. В.* Коммуникативные основы адекватной интерпретации семантики текста // Содержательные аспекты предложения и текста : Межвуз. тематич. сб. / Калининский гос. ун-т. – Калинин, 1983. – С. 15-21.
6. *Лавриненко О. В.* Становление теории речевых жанров как самостоятельной лингвистической дисциплины / О. В. Лавриненко. – Днепропетровск. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vdpu/Movozn/2011_17_3/article/16.pdf
7. *Седов К. Ф.* Антология речевых жанров. – М. : Лабиринт, 2007. – С. 7–39.
8. *Сыченков В. В.* Интервью в системе современных публицистических жанров / В. В. Сыченков // Вестн. Моск. ун-та. Серия 10. Журналистика. – М. : Изд-во МГУ, 2000. – № 2. – С. 108-114.

Аннотация

Статья написана в русле коммуникативной лингвистики и посвящена обзору жанровой типологии интервью и его, довольно распространенной на современном этапе развития массовой коммуникации, разновидности – портретному интервью. В результате анализа отечественных и зарубежных источников осуществлена попытка представить собственное понимание жанрового положения портретного интервью в иерархической системе речевых жанров.

Ключевые слова: речевой жанр, интервью, портретное интервью.

Annotation

The article is connected with the field of the communicative linguistics and deals with the survey of the interview genre typology and its, widely spread in the contemporary stage of the mass communication development, type known as the portrait interview. As a result of the analysis of native and foreign resources we have managed to introduce our own point of view on the portrait interview position in the hierarchical system of the speech genres.

Keywords: speech genre, interview, portrait interview.